

Газета виходить з вересня 1930 р.

КАДАРИ МЕТАЛУРГІЇ

Газета Національної металургійної академії України

№ 6 (2749)

червень 2020 року

«Україна – це метал. «Метал» – це ми»

Розповсюдження безкоштовне ©

Редакційна колегія

Головний редактор – ректор НМетАУ член-кореспондент НАН України професор **Величко О.Г.**

Заступники головного редактора: перший проректор д.т.н., професор **Іващенко В.П.**

проректор з наукової роботи д.т.н., професор

Пройдак Ю.С.

проректор з науково-педагогічної роботи д.т.н., професор

Шатоха В.І.

фахівець навчально-наукового центру к.т.н., доцент

Никифорова Н.А.

Відповідальний редактор – Никифорова Н.А.

Члени редколегії: доцент кафедри електрометалургії к.т.н. **Жаданос О.В.**

доцент кафедри металургії сталі к.т.н. **Журавльова С.В.**

декан гуманітарного факультету к.х.н. **Клімашевський Л.М.**

професор кафедри інженерної педагогіки д.пед.н. **Лучанінова О.П.**

голова ради студентів студентка групи ЕО01-17 **Олійник А.В.**

заступник голови профкому, доцент кафедри прикладної механіки к.т.н. **Селегей А.М.**

фахівець навчально-наукового центру **Сердюк В.М.**

учений секретар ІНІФН к.т.н., доцент **Ступак Ю.О.**

директор бібліотеки **Фахрутдінова С.М.**

керівник навчально-наукового центру к.т.н. **Ясєв О.Г.**

У разі повного або часткового відтворення / передруку матеріалів
посилання на газету є обов'язковим
(Закон України «Про авторські та суміжні права»)

Публікацію газети відновлено в рамках виконання спільного європейського проєкту Темпус "Центри провідного досвіду для молодих вчених" (CERES) 544137-TEMPUS-1-2013-1-SK-TEMPUS-JPHES

Co-funded by the
Tempus Programme
of the European Union

Centres of Excellence for young REsearchers

ІНТЕРАКТИВНИЙ ЗМІСТ

СТУДЕНТСЬКЕ ЖИТТЯ У СТРИЧЦІ ФЕЙСБУКУ

<i>Вітаємо бакалаврів-2020!</i>	3
Кафедра обробки металів тиском ім. акад. О.П. Чекмарьова	3
Кафедра інформаційних технологій і систем	3
Кафедра обліку і аудиту.....	4
Кафедра фінансів.....	4
Кафедра економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня	5
Кафедра економічної інформатики.....	5
Кафедра перекладу та іноземних мов	6
Кафедра документознавства та інформаційної діяльності	6
<i>Нові перемоги студентів кафедри економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня .....</i>	6

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ!

<i>Володимиру Івановичу Шатосі – 60!</i>	7
<i>Привітання з відсиль</i>	8
<i>Віталію Олександровичу Петренку – 70</i>	11

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

<i>Дистанційне оцінювання освітніх програм в рамках проєкту EDUQAS .....</i>	13
<i>Міжнародна наукова діяльність кафедри інтелектуальної власності та управління проєктами .....</i>	16

ВАЖЛИВІ ДАТИ ЧЕРВНЯ-ЛИПНЯ

<i>28 червня – День Конституції України .....</i>	17
<i>19 липня – День металурга .....</i>	18

ГЕРАЛЬДИЧНИЙ КОМПЛЕКС НМетАУ

<i>Символи факультетів НМетАУ .....</i>	19
Металургійний факультет.....	19
Гуманітарний факультет	19

ІСТОРІЯ НМетАУ В ОБЛИЧЧЯХ

<i>До 125-річчя від дня народження Й.С. Кагана (1895–1981).....</i>	20
Кафедра пам'ятає	20
Мій дідусь	24

До 85-річчя від дня народження П.М. Кутового (1935–2011)

<i>Добре, що ти поруч...</i>	26
------------------------------------	----

ПОСМІХНЕМОСЯ РАЗОМ!

<i>Трохи здорового глузду ...</i>	28
---	----

До уваги наших читачів!

Наступний номер «Кадри металургії» вийде у вересні.

Гарних відпусток та приємного відпочинку!

СТУДЕНТСЬКЕ ЖИТТЯ У СТРИЦІ ФЕЙСБУКУ

Вітаємо бакалаврів-2020!

Кафедра обробки металів тиском ім. акад. О.П. Чекмарьова

Добігає кінця спекотний червень, разом з ним завершується теж спекотна для всіх пора – захист випускних робіт бакалаврів 2020 року випуску. Цього року із відомих всім причин період захисту був особливо напруженим та нервовим. Тому можемо без зайвої сором'язливості та з гордістю констатувати: цьогорічні захисти пройшли гідно та наявно продемонстрували, хто чого вартий щодо підготовки. Екзаменаційна комісія під головуванням старшого наукового співробітника відділу проблем деформаційно-термічної обробки конструкційних сталей Інституту чорної металургії ім. З. І. Некрасова НАН України кандидата технічних наук Катерини Геннадіївни Дьоміної 17, 18 та 19 червня 2020 р. заслухала доповіді 17 студентів денної форми навчання та 4 студентів заочної форми навчання. Тринадцять студентів за свою працю отримали «добре» та «відмінно». Не кожного року є такий «врожай» справжніх зірочок – три випускники кафедри отримують дипломи з відзнакою. Це **Денис Кузнецов, Фаїна Шинкевич та Анастасія Пісоцька**. Відмінникам наша особлива подяка та найкращі побажання!

Вітаємо всіх наших випускників, а також їхніх батьків та близьких із успішним завершенням навчання та отриманням ступеня бакалавра! Бажаємо здоров'я й успіхів у подальшому житті — і чекаємо на зустріч уже в магістратурі!

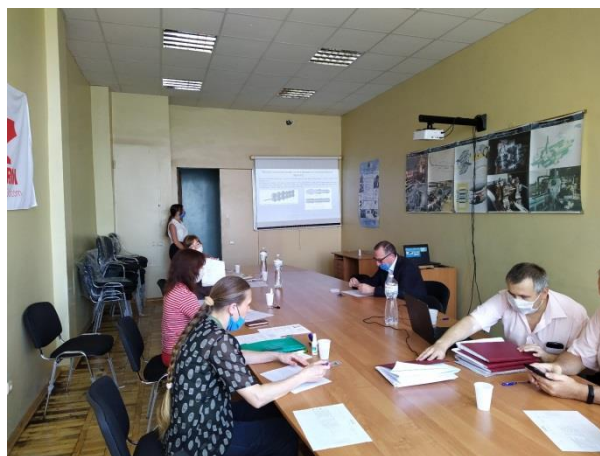

Фото доцента Олександра БОБУХА

Кафедра інформаційних технологій і систем

На кафедрі інформаційних технологій і систем закінчився марафон із захисту бакалаврських дипломних робіт. Свої досягнення презентували Державній екзаменаційній комісії студенти заочної форми навчання групи КН901-15т та студенти групи КН01-16 денної форми навчання. Вони продемонстрували цікаві роботи та високий професійний рівень під час захисту. Вітаємо нових випускників нашої кафедри!

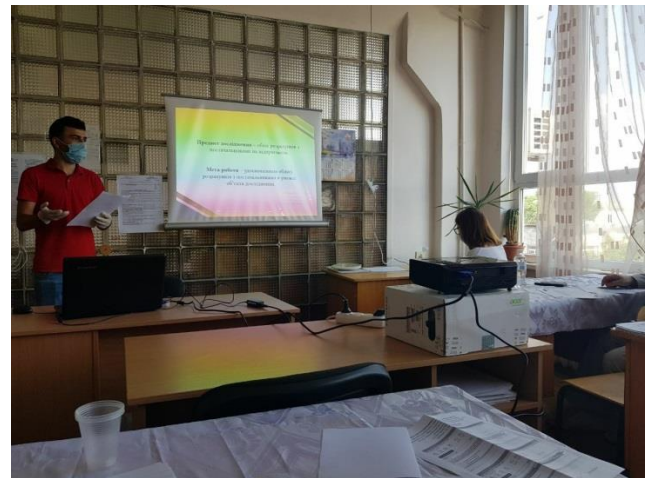

Кафедра обліку і аудиту

В складних умовах, з дотриманням усіх карантинних вимог, але в доброму гуморі відбулися захисти випускних робіт наших бакалаврів.

Вітаємо їх з успішним завершенням навчання за спеціальністю «Облік і оподаткування» та бажаємо здоров'я, наснаги, професійних успіхів та вдалого вступу до магістратури!

Кафедра фінансів

Вітаємо наших студентів з успішним захистом випускних кваліфікаційних робіт бакалаврів! 2 дипломи були захищені на 12 балів. Заразом вручили диплом III ступеня **Анастасії Іванішиній**, здобутий на конкурсі студентських робіт. Не забудемо це дипломування в складних умовах! Захисти відбулися з дотриманням всіх необхідних заходів безпеки. Маски знято для фото. Дуже приємно всіх вас бачити щасливими! Бажаємо подальших успіхів та, особливо, в складанні іспиту з іноземної мови. Адже всіх чекаємо на навчання в магістратурі спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування.

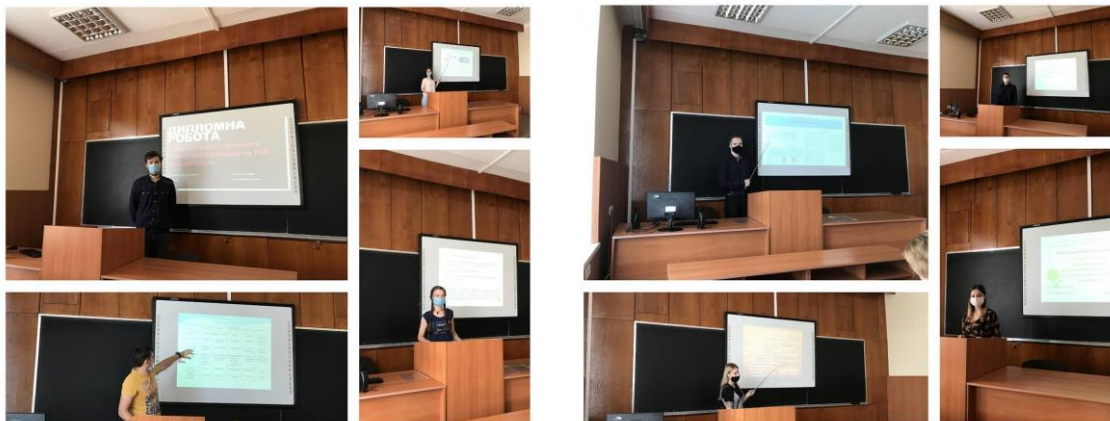
Кафедра економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня

ЕПешки, вітаємо з успішним захистом! Сьогодні 13 бакалаврів стали до лав професійних економістів! Бажаємо успіхів і чекаємо в магістратурі!

Кафедра економічної інформатики

Кваліфіковані бакалаври з економіки за напрямом «Інформаційні технології та моделювання в економіці». Вітаємо з успішним захистом! До зустрічі в магістратурі!

Кафедра перекладу та іноземних мов

Вітаємо наших дипломників! Бажаємо успіхів та наснаги!

Кафедра документознавства та інформаційної діяльності

Наші студенти стали дипломованими документознавцями!
Вітаємо!

[Перейти до змісту](#)

Нові перемоги студентів кафедри економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня

Олена Беженова, студентка групи ЕП01-14м, стала лауреатом конкурсу Національної академії наук України на кращу наукову роботу для молодих учених і студентів 2019, здобула **I місце** та отримала грошову премію!

Вітаємо Олену та її керівника – доцента кафедри економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня Тетяну Валеріївну Семенову!

04-05 червня на базі кафедри підприємництва і торгівлі Одеського національного політехнічного університету був проведений Всеукраїнський конкурс кваліфікаційних робіт зі спеціальності «Підприємництво, торгівля і біржова діяльність». У конкурсі брали участь 169 студентів-магістрів та бакалаврів з 54 вишів з 24 міст усіх регіонів України. Журі з 25 представників 18 ЗВО (12 міст України) визначило переможців.

Дякуємо організаторам та вітаємо переможців – магістрів кафедри економіки та підприємництва ім.Т.Г.Беня та їхніх керівників! Це

Сергій Матяшук (ЕП01-14м) – Диплом III ступеня. Керівник професор Світлана Борисівна Довбня (**примітка редакції:** Сергій став лауреатом премії «Кадрів металургії» ім. Л. Андрійченко 2019 року).

Дмитро Бодня (ЕП01-14м) – Грамота в номінації «За формування цілісної концепції досліджуваної проблеми». Керівник доцент Тетяна Володимирівна Гулик.

Єгор Гаюн (ЕП901-13м) – Грамота у номінації «За наявність змістовної дискусії». Керівник доцент Олександра Олександрівна Письменна.

[Перейти до змісту](#)

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ!

Володимиру Івановичу Шатохі – 60!

Володимир Іванович Шатоха, проректор НМетАУ з науково-педагогічної роботи, народився 18 червня 1960 року в м. Дніпропетровську. Після закінчення у 1982 році Дніпропетровського металургійного інституту вступив до аспірантури на кафедру металургії чавуну і почав свій науковий шлях під керівництвом одного з корифеїв металургійної науки професора Георгія Антоновича Воловика¹. У 1986 році захистив кандидатську дисертацію й надалі чергові сходинок долав уже самостійно: старший науковий співробітник (1993), доцент (1999), доктор технічних наук (1998), професор (2000), академік Академії інженерних наук України (2005), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки. Нагороджений знаком «Відмінник освіти України».

Коло наукових інтересів В.І. Шатохи включає тепло- та масообмін у металургійних процесах, високотемпературні властивості залізородних матеріалів, термодинамічне моделювання взаємодії метал-шлак, газифікацію твердого палива, утилізацію залізовмісних

¹ Статтю про життєвий шлях Г.А. Воловика, автором якої є В.І. Шатоха, читайте в КМ № 2 за 2020 рік (https://nmetau.edu.ua/file/2020-03-16-04-km-no_2.pdf).

відходів, сталий розвиток. Він опублікував понад 180 наукових праць, 3 підручники, у тому числі «Сталий розвиток чорної металургії», «Екологічне забезпечення виробництва чавуну». Під його загальною редакцією видано декілька міжнародних монографій, у тому числі «Iron ores and Iron Oxide Materials» (Швейцарія, 2018). На конкурс видань НМетАУ 2020 року Володимир Іванович подав 3 монографії: «Лідерство Європейського Союзу у запобіганні зміні клімату» та у співавторстві «Environmentally Sustainable Industrial Development» і «Стратегія сталого розвитку на підприємстві: приклад Європи та досвід України». Підготував чотириох кандидатів технічних наук.

Спробувавши себе на посадах декана загальноосвітнього (1999–2000) та металургійного (2000–2002) факультетів, Володимир Іванович виявив здібності також до адміністративної та керівної роботи і з 2001 року обіймає посаду проректора з науково-педагогічної роботи.

Керуючи водночас міжнародним відділом НМетАУ, Володимир Іванович багато зробив для розвитку міжнародної співпраці нашої академії. Він є координатором багатьох міжнародних проєктів, включаючи Erasmus+, Tempus, FP7 та інші, а також автором навчального курсу «Лідерство ЄС у запобіганні зміні клімату» за програмою модулів Жана Моне Erasmus+.

Наукові, педагогічні та організаційні досягнення Володимира Івановича Шатохи здобули міжнародне визнання. Він є гостьовим професором Токійського університету (Японія, 2013), почесним професором Університету науки і технології Внутрішньої Монголії (Китай), асоційованим партнером Європейської мережі сталого розвитку.

Щиро вітаю Володимира Івановича з ювілеєм та бажаю довгих, плідних та щасливих років!

Юрій ПРОЙДАК,
проректор НМетАУ з наукової роботи, д.т.н., професор
[Перейти до змісту](#)

Привітання з відусіль

Шановний Володимире Івановичу,
наставнику та «капітане» нашого відділу!

З усією повагою та вдячністю за багаторічну сумісну працю вітаємо Вас з Ювілеєм!

Дякуємо за виклики, які ми разом подолали на шляху розвитку міжнародних відносин та реалізації проєктів!

Дякуємо за безцінний досвід та практику, професіоналізм і Вашу мудрість.

Зичимо Вам невпинного руху вперед, натхненних ідей та здійснення всіх задумів і планів.

Пишаємося бути однією командою!
Ваш відділ міжнародного співробітництва

Шановний Володимире Івановичу!

Бути керівником – це мистецтво і щоденна кропітка праця. Ви справляєтеся з цим стратегічним і тактичним завданням на високому рівні! Прийміть найщиріші вітання з нагоди Вашого Ювілею! Зичимо Вам міцного здоров'я, терпіння, натхнення, особистого щастя, чудового настрою та сімейного добробуту. Нехай завжди Вас супроводжує вдача, бажаємо будувати успішні плани та вдало їх реалізувати. Вічної молодості Вашій душі та доброти серцю, здійснення всіх Ваших планів та сподівань!

Колектив Центру підготовки та навчання іноземних студентів

Щирі вітання ювіляру, члену Національної команди експертів 2015-2016 рр. від великої Родини Програм ЄС Еразмус+ і Темпус!

Шановний пане Володимире, дякуємо за багаторічну активність з розвитку інтернаціоналізації та внеску до розбудови потенціалу закладів вищої освіти України задля участі в Програмах ЄС у сфері вищої освіти! Проекти за Вашою участю завжди спрямовані на подолання сучасних викликів для суспільства на національному та інституційному рівнях. Бажаємо здоров'я, натхнення, успіхів та нових Еразмусів, Горизонтів і не тільки! Сподіваємося святкувати разом не тільки 20-річчя Програми ЄС Темпус, а й Еразмус+, під час якої Ви теж будете ділитися досвідом.

Команда Національного Еразмус+ офісу в Україні

Представники української делегації та Європейської Комісії – учасники Міжнародної конференції до 20-річчя Програми ЄС Темпус, 2011 р., м. Белград, Сербія

З повагою,
**Команда Національного Еразмус+ офісу в Україні та
Національних експертів з реформування вищої освіти**

Dear Prof. Shatokha,

KTH Royal Institute of Technology and me personally congratulate you with this big date in your life.

It was a pleasure to learn to know you as a person and as a professional. We are very happy to be able to work with you and the institution you represent for more than 20 years. Successful cooperation between our institutions is largely a result of your commitment and hard work together with your team.

Today we are very happy to greet you with your 60th anniversary and we are looking forward for many more years of our joint work, development and implementation of new ideas and projects.

Happy anniversary!

With warmest regards,
Victor Kordas,

KTH Royal Institute of Technology in Stockholm

Шановний професоре Шатохо,

Королівський технологічний інститут КТН та я особисто вітаємо вас з такою великою датою у вашому житті.

Було приємно пізнавати вас як людину і як професіонала. Ми дуже раді, що можемо співпрацювати з вами та закладом, який ви представляєте, більше 20 років. Успішна співпраця між нашими закладами багато в чому є результатом вашої відданої та наполегливої праці разом із вашою командою.

Сьогодні ми дуже раді вітати Вас із Вашим 60-річним ювілеєм та з нетерпінням чекаємо ще багатьох років нашої спільної роботи, розвитку та реалізації нових ідей та проєктів.

Щасливого ювілею!

З найкращими побажаннями,

Віктор Кордас,

Королівський технологічний інститут КТН (Стокгольм)

Hereby I want to sincerely congratulate my friend vice-rector Prof. Shatokha with his 60th birthday. We got to know each other almost twenty years ago via the internet. And after so many years we are still cooperating in mutual understanding and trust. I wish you all the best in good health, my friend.

Щиро вітаю мого друга, проректора професора Шатоху з 60-річним ювілеєм. Ми познайомилися майже 20 років тому через Інтернет. Та після стількох років ми досі співпрацюємо із взаємним розумінням та довірою. Я бажаю тобі всього найкращого в гарному здоров'ї, мій друже.

Kind regards,

Geert De Lepeleer,

Head Internationalisation,

Faculty of Engineering Technology

KU Leuven, Belgium

З повагою,

Гірт Де Лепелер,

керівник з інтернаціоналізації.

Факультет інженерних технологій

Левенського католицького університету, Бельгія

[Перейти до змісту](#)

Віталію Олександровичу Петренку – 70

Початок літа на кафедрі інтелектуальної власності та управління проєктами відзначився приємною подією – ювілеєм чудової людини та чуйного колеги – доктора технічних наук, заслуженого діяча науки і техніки України, професора **Віталія Олександровича Петренка**. 14 червня йому виповнилося 70 років.

Наш професор є людиною, про яку можна сказати, що «талановита людина талановита в усьому». Розпочавши свій науковий шлях ще з часу студентських років у Дніпропетровському металургійному інституті, Віталій Олександрович вже не зупинявся у своєму розвитку ні на хвилину. Саме така професійна завзятість дозволила йому досягти чималих успіхів не тільки в науковому світі, а й на ниві практики сучасного металурга.

В.О. Петренко закінчив з відзнакою Дніпропетровський металургійний інститут у 1974 році за фахом «Металургія чорних металів», а в 1990 році отримав другу освіту в Московському інституті сталі і сплавів за фахом «Ультразвукова техніка і технологія». З 1975 року – аспірант кафедри металургії чавуну, старший науковий співробітник.

У 1979 році захистив кандидатську дисертацію, яка була підготовлена під керівництвом Героя Соціалістичної Праці, лауреата Ленінської премії, професора І.І. Коробова та професора В.М. Ковшова. З 1989 року керував державним та колективним госпрозрахунковими науково-впроваджувальними підприємствами «Імпульс», які займалися впровадженням нового устаткування та технологій на підприємствах чорної металургії України. У 1998 році призначений помічником генерального директора ВАТ «Дніпропетровський металургійний завод ім. Петровського».

У 1999 році обраний членом-кореспондентом, а у 2008 році – академіком Академії інженерних наук України. Указом Президента України від 18.08.2006 р. № 694 В.О. Петренку присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України». У 2008 році під патронатом професора В.М. Ковшова захистив докторську дисертацію «Інтенсифікація процесів газодинаміки та масообміну у доменній плавці» й у 2009 році став доктором технічних наук. З 2007 року працює доцентом, а з 2009 року професором Національної металургійної академії України.

Творча діяльність та наукова спрямованість досліджень В.О. Петренка пов'язані з використанням досягнень фундаментальних наук для розв'язання актуальних проблем технології та обладнання доменного виробництва. Дослідження, які виконуються В.О. Петренком та під його керівництвом, базуються на узагальненні досвіду керування агрегатами та підсумків експериментальних досліджень. Він розробив та впровадив на доменних печах України нові методи оптимізації показників розподілу шихтових матеріалів у доменних печах, способи формування стовпа шихти, які дозволяють інтенсифікувати відновні процеси та заощаджувати енергетичні ресурси. Під його керівництвом виконано комплекс науково-дослідних робіт, спрямованих на удосконалення обладнання та технології доменної плавки. Він одним з перших виконав теоретичні та технологічні розробки та впровадження у доменний процес електричної енергії, енергії ультразвуку та енергії радіаційного опромінення. У співавторстві видав підручник «Технологія доменного виробництва». Брав участь у розробці Концепції та Програми розвитку гірничо-металургійного комплексу України.

З 2001 року В.О. Петренко входить до складу редакційної колегії загальнодержавного науково-технічного журналу «Металл и литье Украины». У 2004 році затверджений до складу спеціалізованої вченої ради з захисту кандидатських дисертацій К 08.231.01 Інституту чорної металургії ім. З.І.Некрасова НАН України. Під його науковим керівництвом за останній час захищено 3, зараз готується до захисту ще 1 кандидатська дисертація.

В.О. Петренко є автором понад 400 друкованих праць наукового та методичного характеру, в тому числі більше 30 авторських свідоцтв і патентів України на винаходи та корисні моделі. Також він є автором п'яти монографій, чотирнадцяти підручників та навчальних посібників для студентів та аспірантів. Напрями наукової діяльності В.О. Петренка стратегічно пов'язані з удосконаленням технологій металургійного виробництва, дослідженнями та розробкою моделей, інструментів та методів управління проектами та програмами, а також дослідженнями процесів розпорядження правами інтелектуальної власності та їх захистом у проектах реконструкції металургійних підприємств.

У 2019 році професор В.О. Петренко брав участь у Міжнародному науковому проекті Європейського Союзу PJ4/170117U007203 CORRUPTION PREVENTION ACT OF UKRAINE з напрямку «Економічні засади тінізації та її нівелювання (детінізація) у сфері інтелектуальної власності». Він також є дійсним членом наукової організації «Центр українсько-європейського наукового

співробітництва», основною метою якої є вивчення досвіду діяльності закладів вищої освіти та суб'єктів публічного адміністрування у сфері освіти й науки держав Європейського Союзу, а також створення спільного сприятливого наукового середовища України та держав Європейського Союзу.

Також не можна не відмітити, що Віталій Олександрович завжди приділяв увагу й проблемам суспільного життя. Він активно займається розвитком молоді, спрямовуючи їх енергію на розвиток творчої особистості, створення певних результатів науки для вдосконалення сучасного світу. В.О. Петренко є заступником декана гуманітарного факультету з наукової роботи, членом профспілкового комітету НМетАУ, членом галузевої комісії МОН України з проведення Всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт з напрямку «Інтелектуальна власність». Віталій Олександрович користується повагою серед студентів, які відмічають його позитивний настрій, спрямованість на формування інтересу до предметних дисциплін. Саме відвертість та висока професійна кваліфікація нашого професора «заряджають» студентів на участь у конференціях, конкурсах, олімпіадах. І кожного року кафедра з гордістю вносить до «скарбнички» своїх досягнень чергові призові місця.

Кафедра щиро вітає ювіляра й бажає йому не втрачати своєї завзятості у професійній сфері, й залишатися світлою,

доброю людиною, при спілкуванні з якою посміхаєшся та відчуваєш душевну теплоту!

**Колектив кафедри інтелектуальної власності
та управління проектами**

[Перейти до змісту](#)

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

Дистанційне оцінювання освітніх програм в рамках проєкту EDUQAS

**Імплементация системи забезпечення
якості освіти через співробітництво
університету-бізнесу-уряду у ЗВО**
586109-EPP-1-2017-1-RO-EPPKA2-CBHE-SP

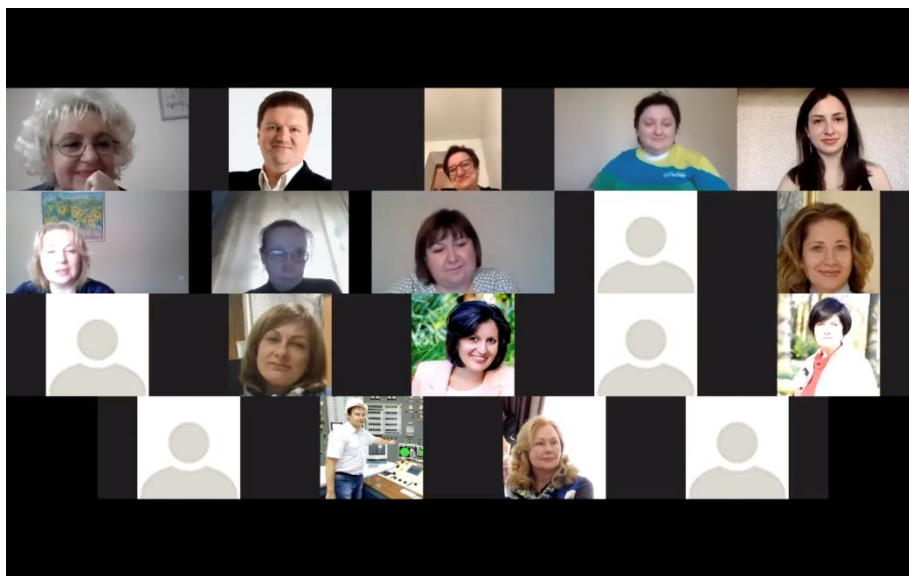
Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Як відомо з публікації «Виконуємо міжнародний проєкт» у випуску газети «Кадри металургії» № 2 (https://nmetau.edu.ua/file/2020-03-16-04-km-no_2.pdf), 11–14 лютого цього року Національну металургійну академію України відвідали вітчизняні та закордонні партнери проєкту EDUQAS. Метою візиту було зовнішнє оцінювання двох освітніх програм (бакалаврської програми «Переклад з англійської мови» та магістерської програми «Металургійні процеси для виробництва і обробки металів і сплавів») і системи забезпечення якості освітньої діяльності.

23-24 квітня співробітники НМетАУ професор О.Ю. Потап і доцент О.В. Жаданос у складі експертної групи, яка складалась з представників університетів – партнерів з реалізації проекту EDUQAS, взяли участь в оцінюванні двох освітніх програм (бакалаврська програма «Туризм» і магістерська програма «Врегулювання конфліктів і медіація») та системи внутрішнього забезпечення якості Донецького державного університету управління (м. Маріуполь).

У зв'язку з дією карантину оцінювання проводилось у режимі відеоконференцій з використанням середовища Zoom. Протягом двох днів експерти зустрічалися з керівництвом університету, викладачами, студентами, випускниками та роботодавцями – основними учасниками освітнього процесу.

Інтерв'ювання різних фокус-груп дозволило ознайомитися з основними особливостями навчання за освітніми програмами та особливостями функціонування системи забезпечення якості вищої освіти у ДонДУУ, виявити сильні сторони і напрями для подальшого вдосконалення.

Результатом роботи стали рекомендації експертів щодо вдосконалення системи забезпечення якості університету та подальшого розвитку освітніх програм «Туризм» та «Врегулювання конфліктів і медіація». Наприклад, для освітньої програми «Туризм» експерти запропонували включити до освітньої програми навчальні компоненти, що стосуються промислового туризму.

Велика подяка колегам з Донецького державного університету управління за відмінну організацію заходів, що дозволило ознайомитися з їхнім досвідом організації системи забезпечення якості освіти та надати корисні поради щодо подальшого її вдосконалення. Вважаю, що такі заходи сприяють обміну досвідом і впровадженню найкращих практик у системи якості освіти університетів-партнерів.

Слідкуйте за нашими публікаціями щодо подальших кроків з виконання проекту EDUQAS у Національній металургійній академії України.

Олександр ЖАДАНОС,
доцент кафедри електрометалургії

Довідкова інформація щодо проекту EDUQAS

Мета проекту: впровадження системи забезпечення якості освіти шляхом розробки ефективних внутрішніх стандартів якості, що сприятимуть підвищенню можливостей працевлаштування студентів університетів країн-партнерів. Внутрішня система контролю

якості буде ґрунтуватися на аналізі потреб і можливостей казахських та українських ЗВО, досвіді та кращих практиках забезпечення якості в Болонському процесі.

Цільова група: студенти, адміністративний та науковий персонал, фахівці з питань якості, представники бізнесу, державні органи, асоційовані партнери.

Завдання проєкту:

- створення 6 підрозділів із забезпечення якості, що об'єднують заходи з забезпечення якості та підтримують розвиток культури якості серед усіх учасників;
- впровадження внутрішніх керівних принципів та процедур забезпечення якості, спрямованих на вдосконалення освітніх програм та інших заходів;
- зміцнення потенціалу навчально-викладацького складу, який бере участь у процесах забезпечення якості;
- модернізація внутрішніх інформаційних систем оцінки якості та вдосконалення інфраструктури забезпечення якості;
- розвинення відкритої для нових членів мережі експертів із забезпечення якості через співпрацю університетів-бізнесу-уряду.

Напрями діяльності за проєктом:

- сприяти створенню культури якості на різних рівнях шляхом мотивації, довіри, відповідальності студентів та інституційного лідерства окремих працівників;
- розробити пропозиції щодо розробки програм для бакалаврів та магістрів за участю всіх зацікавлених сторін;
- розробити технології оцінки якості програм бакалаврів та магістрів, які повинні відповідати цілям та результатам навчання;
- провести тренінг для фахівців з якості освіти та академічного персоналу;
- удосконалити партнерську мережу університет-бізнес-уряд через співпрацю з університетами ЄС;
- удосконалити внутрішню інформаційну систему університетів з оцінки якості;
- розробити корпоративну інфраструктуру забезпечення якості на базі ІКТ.

Очікувані результати:

1. Створення підрозділів контролю якості, розробка набору стандартів, керівних принципів для забезпечення внутрішньої якості вищої освіти;
2. Поліпшення якості діяльності (дослідження, освіта, управління) на основі досвіду університетів ЄС;
3. Поліпшення культури якості серед студентів, викладачів, адміністративного та керівного персоналу університету;
4. Створення партнерської мережі університет-бізнес-уряд за сприяння агентств забезпечення якості, професорів, дослідників, студентів з університетів ЄС.

Учасники проєкту:

Європейський Союз: Університет Крайова (Румунія), Університет Льеж (Бельгія), Королівський технологічний інститут КТН (Швеція), Пловдивський університет «Paisii Hilendarski» (Болгарія), Латвійський університет (Латвія), Університет Лотарингії (Франція), Вища рада з оцінки досліджень та вищої освіти (Франція).

Україна: Національна металургійна академія України, Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця, Національний університет «Львівська політехніка», Донецький державний університет управління, Міністерство освіти і науки України, Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, Національне агентство з забезпечення якості вищої освіти України.

Казахстан: Казахський університет міжнародних відносин та світові мови імені Абилай-хана, Казахський університет економіки, фінансів та міжнародної торгівлі, Міністерство освіти і науки Казахстану.

[Перейти до змісту](#)

Міжнародна наукова діяльність кафедри інтелектуальної власності та управління проєктами

У 2019-2020 навчальному році доцент кафедри інтелектуальної власності та управління проєктами **Тетяна Сергіївна Новородовська** брала участь у двох міжнародних проєктах.

У грудні 2019 р. Директорат інновацій та трансферу технологій Міністерства освіти і науки України разом з Біотехнічною ініціативою Фондації Україна-США організував в Університеті Джорджії (США) тренінг з питань трансферу технологій для представників українських закладів вищої освіти (ЗВО).

Т.С. Новородовська була на конкурсній основі обрана до вісімки учасників цього тренінгу серед 160 аплікантив з усієї країни, представляючи НМетАУ. На тренінгу була представлена одна технологічна розробка НМетАУ для отримання консультації щодо можливих шляхів її впровадження на базі досвіду ЗВО США. Такою розробкою була технологія виробництва силіцію з підвищеними електрофізичними властивостями. Проєкт був успішно презентований та обговорений. За результатами цього тренінгу Т.С. Новородовська отримала сертифікат

Університету Джорджії та була призначена Міністерством освіти і науки України до складу вісімки всеукраїнських менеджерів з трансферу технології від НМетАУ. Таке призначення зобов'язує брати декілька разів на рік участь як спікер у всеукраїнському з'їзді менеджерів трансферу технологій, на якому треба доповідати, які кроки з удосконалення системи трансферу технологій зроблені у НМетАУ.

Ще один досвід міжнародної співпраці у сфері трансферу технологій стосується участі у програмі «Глобальні інновації через науку і технології» (Global Innovation through Science and Technology, GIST). Цей проєкт із розвитку інноваційного підприємництва стартував за підтримки Американського Фонду США–Україна з метою забезпечення інноваторів відповідними тренінгами, надання менторської підтримки та додаткових ресурсів, необхідних для виведення на ринок результатів лабораторних досліджень. Програма GIST успішно реалізується в деяких країнах, недостатньо

Учасники тренінгу, сертифіковані у США

представлених на світовому ринку наукоємних розробок, зокрема, у Північній Македонії, Киргизстані та інших.

«GIST Innovates Ukraine» – це прискорена восьмитижнева програма, створена за методологією «Ощадливого стартапу» (Lean Startup) успішної програми U.S. I-Corps. Завдяки інтенсивному процесу виявлення клієнтів учасники програми швидко визначають та оцінюють можливості та приймають обґрунтовані рішення щодо того, як найкраще просувати свою ідею вперед, що сприяє комерціалізації результатів наукових розробок. Програма заходів розрахована на роботу в Україні команд із трьох осіб, які розробляють технології в університетах, наукових установах, інкубаторах, акселераторах або промисловому секторі. Для участі в програмі відібрано 25 команд із трьох осіб з усієї України. До команди від НМетАУ були відібрані доцент кафедри інтелектуальної власності та управління проектами Т.С. Новородовська, доцент кафедри обробки металів тиском ім. акад. О.П. Чекмарьова О.С. Бобух та аспірант цієї ж кафедри М.І. Носко. Представлена для комерціалізації розробка – технологія прокатки алюмінієвих смуг з армуванням металевою сіткою. Наразі учасники команди проходять навчальні курси з просування розробки від ЗВО на ринок за американською стратегією.

Подібні проекти вимагають від їх учасників відповідних знань та навичок, пов'язаних з правовою охороною та комерціалізацією інтелектуальної власності, трансфером технологій, управління інноваційними проектами. На забезпечення саме таких компетенцій спрямовані освітньо-професійні програми підготовки магістрів за освітньо-професійними програмами «Інтелектуальна власність» та «Управління проектами» спеціальності «Менеджмент».

Прийом до магістратури за цими освітньо-професійними програмами здійснюється на базі дипломів бакалавра, спеціаліста та магістра будь-якого напрямку та спеціальності. Навчання триває 1,5 роки за денною або заочною формами навчання. Колектив кафедри інтелектуальної власності та управління проектами запрошує всіх бажаючих отримати актуальні та сучасні знання у сфері інтелектуальної власності або управління проектами.

Наталія КОРОГОД,
завідувачка кафедри інтелектуальної власності
та управління проектами
[Перейти до змісту](#)

ВАЖЛИВІ ДАТИ ЧЕРВНЯ-ЛИПНЯ

28 червня – День Конституції України

День Конституції України — це державне свято, історія якого почалася з 1996 року та супроводжувалася довгими обговореннями та дебатами. Тоді, у ніч на 28 червня, парламент прийняв Конституцію незалежної України.

Цікаво, що Україна як незалежна держава прожила без власної Конституції практично п'ять

років і стала останньою з пострадянських країн, де прийняли Конституцію – основу української держави, де написано, що країна існує для людей, а не навпаки.

У 1996 році створили спеціальну парламентську комісію під керівництвом депутата Михайла Сироти, якого вважають одним з «батьків» Конституції. Розгляд документа у Верховній раді почався 27 червня, а контролював процес особисто тодішній Президент Леонід Кучма. Тієї ночі дискусія депутатів тривала протягом 23 годин, з 27 по 28 червня. А спікер Ради Олександр Мороз заявив, що депутати працюватимуть доти, доки не буде прийнята Конституція. Тоді депутати врахували всі зауваження президента України Леоніда Кучми та підтримали всі суперечливі статті проекту: про державні символи нашої країни, про державну українську мову, про право приватної власності.

28 червня о 9:20 відбулося голосування народних депутатів України за прийняття Конституції. За те, щоб прийняти Конституцію України проголосували 315 депутатів; 36 – проти, 12 утрималися, 30 не голосували.

Після ухвалення Конституції до зали був урочисто внесений синьо-жовтий державний прапор, тоді ж в українському парламенті вперше пролунав національний гімн України.

Міжнародне співтовариство схвалило Конституцію України, назвавши її однією з найдемократичніших у світі. Цікаво, що День Конституції – це єдиний державний вихідний, згадка про який є в самому тексті Основного закону: «Стаття 161. День прийняття Конституції України є державним святом – Днем Конституції України».

За матеріалами

<https://lviv.vgorode.ua/news/sobytyia/a1117604-den-konstitutsiji-ukrajini-2020-koli-svjatkuvati-traditsiji-tsikavi-fakti>
[Перейти до змісту](#)

19 липня – День металурга

Хай живе та процвітає Національна металургійна академія України!

Щороку в третю неділю липня в Україні святкується День металурга – наше спільне професійне свято. Бо Україна – це метал, а «Метал» – це ми.

Існує таке пересічне уявлення, що металургія – це бруд, спека та важка фізична праця. Але ж галузь змінюється, модернізується. І в тому, що вона стає такою, як на картинці, є заслуга і науковців нашої академії.

Зі святом, друзі!

Редакція «Кадрів металургії»

[Перейти до змісту](#)

ГЕРАЛЬДИЧНИЙ КОМПЛЕКС НМетАУ²

Символи факультетів НМетАУ

Металургійний факультет

Опис геральдичної емблеми

У золотому щиті, який поділено трикутником чорною барвою та золотом, срібний сталерозливний ківш

Символіка емблеми

Основу емблеми утворює герб Національної металургійної академії України, що підкреслює приналежність факультету. Сталерозливний ківш символізує виробництво чорних металів.

Ця емблема є єдиною з усіх емблем факультетів НМетАУ, в якій геральдична фігура є зображенням реального об'єкта.

Гуманітарний факультет

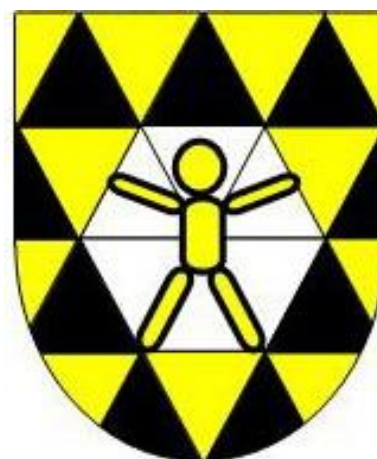
Опис геральдичної емблеми

У золотому щиті, який поділено трикутником чорною барвою та золотом, срібний шестикутник, утворений шістьма срібними рівносторонніми трикутниками з чорною облямівкою. До шестикутника вписано стилізований золотий з чорною облямівкою силует людини.

Символіка емблеми

Основу емблеми утворює герб Національної металургійної академії України, що підкреслює приналежність факультету, а також охоплення навчанням усіх без винятку студентів НМетАУ.

Геральдичний сюжет символічно відображає ідею гуманізації освітнього процесу й вищої освіти в цілому, в якій людина як така має посідати центральне місце. Контурне зображення людини на емблемі нагадує знаменитий малюнок Леонардо да Вінчі, що підкреслює спрямованість факультету на забезпечення гармонійного розвитку студентської молоді й формування в неї гуманістичного світогляду на базі загальнолюдських цінностей.

Олег ПОТАП,

автор геральдичного комплексу НМетАУ,
професор кафедри автоматизації виробничих процесів,
вчений секретар вченої ради НМетАУ

Далі буде

[Перейти до змісту](#)

² Попередні публікації з циклу «Геральдичний комплекс НМетАУ читайте в КМ № 2 (<https://nmetau.edu.ua/file/2020-03-16-04-km- no 2.pdf>), № 3 (<https://nmetau.edu.ua/file/2020-04-12-km- no - 3.pdf>) та № 5 (<https://nmetau.edu.ua/file/2020-15-06-km- no 5.pdf>) за 2020 рік.

ІСТОРІЯ НМетАУ В ОБЛИЧЧЯХ

До 125-річчя від дня народження Й.С. Кагана (1895–1981)

Кафедра пам'ятає

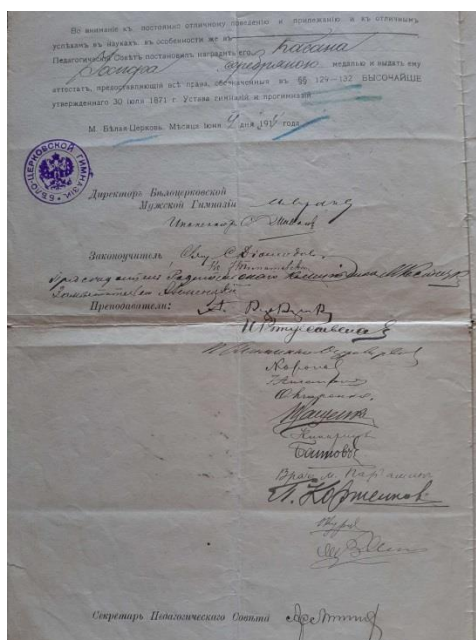
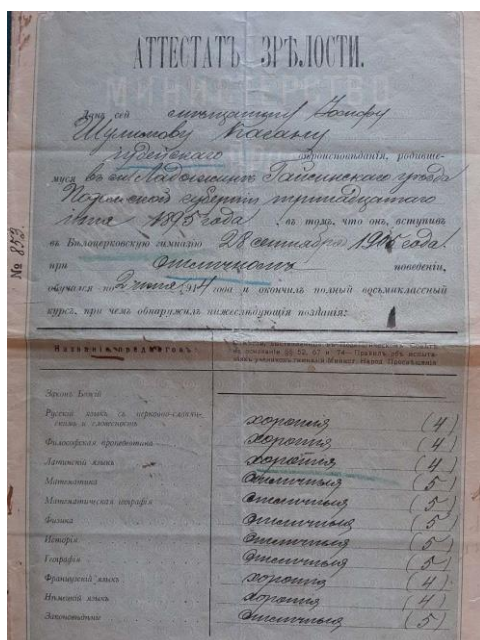

У кожній людській спільноті є особлива категорія людей. Життя та діяльність цих людей завжди є предметом підвищеної уваги з боку сучасників та нащадків. І це цілком природно, адже мова йде про лідерів людських спільнот, їхніх провідників. У науково-педагогічних колективах такими лідерами виступають засновники і керівники університетів, інститутів, факультетів, кафедр або нових наукових напрямків і наукових шкіл. До числа таких фундаторів, поза будь-яким сумнівом, відноситься **Йосип Соломонович Каган**.

Нинішнє покоління співробітників факультету економіки та менеджменту і кафедри економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня через очевидні обставини не є безпосередніми учнями Йосипа Соломоновича. Тому ця розповідь лише загальними рисами окреслює життєвий

шлях, а також організаційний і творчий доробок Й.С. Кагана. В основу розповіді покладено спогади Тараса Григоровича Беня з його фундаментальної праці «Кафедра економіки промисловості (історичні нариси)», деякі архівні документи, а також матеріали, передані онуком Й.С. Кагана Михайлом Якобсоном.

Народився герой нашої розповіді 13 червня (за старим стилем) 1895 року в багатодітній єврейській родині у м. Ладижині Гайсинського уїзду Подільської губернії. Згодом родина переїхала на Київщину до Білої Церкви. З дитинства він виявляв велику цікавість до навчання й учителювання. У сімейному архіві зберігся унікальний документ – Атестат зрілості про закінчення Білоцерківської чоловічої гімназії, в якій він навчався з 1905 по 1914 рік.

Як засвідчує цей документ, Йосип Каган виявляв зразкову поведінку і мав відмінні оцінки з точних наук і правознавства, тоді як з лінгвістичних дисциплін (латинська, російська, французька та німецька мови) отримав дещо скромніші підсумкові оцінки. За успіхи в навчанні Педагогічною радою гімназії Йосип Каган був нагороджений срібною медаллю. У молоді роки він підробляв приватними уроками, і ця педагогічна практика стала для нього справжньою життєвою стежею.

Економічну освіту Й.С. Каган отримав у Київському інституті народного господарства, і свідоцтво про закінчення інституту теж збереглося в його родині.

Йосип Соломонович розпочав свою науково-педагогічну діяльність у 1923 році як викладач політекономії у ВНЗ Києва. Далі був переїзд до Дніпропетровська, який на багато десятиліть став для нього рідним містом.

З 1929 року він вже працював професором другої групи на кафедрі політекономії Дніпропетровського гірничого інституту. У 1930 році було прийняте рішення про створення на базі Дніпропетровського гірничого інституту трьох вищих навчальних закладів – гірничого, металургійного та хіміко-технологічного. Дніпропетровський металургійний інститут (ДМетІ) формувався на базі металургійного факультету і заводського відділення

факультету гірничо-заводської механіки гірничого інституту. Фактично саме Й.С. Кагана слід вважати родоначальником економічної освіти у ДМетІ як новоствореної юридичної особи. Від самого початку (з 1930 року) він був призначений завідувачем кафедри політекономії та економічної політики. У цей же період часу за сумісництвом він працював керівником сектора в НДІ кадрів чорної металургії, з 1932 року – директором цього інституту, а в 1933–1935 роках – директором Дніпропетровської філії Української промислової академії.

І ось наступив 1935 рік – рік, знаменний для нашої кафедри та факультету в цілому. Й.С. Кагана призначають на посади завідувача новоствореної кафедри економіки та планування чорної металургії і одночасно – декана інженерно-економічного факультету ДМетІ. Кілька років тому в архіві НМетАУ автором цих рядків удалося знайти безцінний документ – Наказ по Дніпропетровському металургійному інституту № 123 від 15 вересня 1935 року. Дозволю собі процитувати великий фрагмент цього документу (зі збереженням стилю й орфографії):

«... § 14.

На інженерно – економічному факультеті інституту організувати з І/ІХ – 35р. слідує кафедри: економіки планування чорної металургії, організації виробництва.

Зав. кафедр. економіки та планування чорної металургії призначаю профес. И.С. КАГАНА з місячною оплатою 200 карбованців за місяць.

Зав. кафедрою організації виробництва призначаю И.О. професора Э.И. ГЛИКМАНА з оплатою 150 карбованців за місяць.

Зав. кафедрою політекономії та економічної політики призначаю професора ГОЛЬДЕНБЕРГА, звільнив від цих обов'язків проф. КАГАНА.

Зав. кафедрами т.т. КАГАНУ, ГЛИКМАНУ, КОКАЕВСЬКОМУ, в 3-х денний термін передати мені на затвердження всіх співробітників з означених кафедр.

Передати в розпорядження Інженерно – економічного факультету слідує кафедри:

- а) Економіки і планування чорної металургії.
- б) Організація виробництва.
- в) Бухгалтерського обліку.
- г) Політекономії та економ. політики.
- д) Діамат і Ленінізм.

ПІДСТАВА: Моє розпорядження.

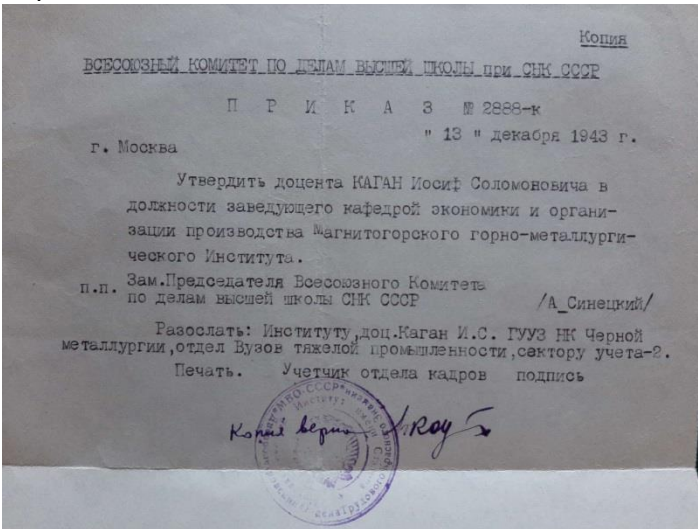
... § 22.

Проф. Кагану І. надати командировку в м. Москву з 7/ІХ – 35 р. по справам інституту.

ПІДСТАВА: Службова записка з резолюцією зам. директора інституту».

Цей документ дав «путівку в життя» нашій кафедрі й інженерно-економічному факультетові як живим організаційним структурам. Він засвідчує провідну роль Й.С. Кагана у створенні цих організаційних структур і формуванні їхніх науково-педагогічних колективів.

Цікаво відмітити, що у той час діловодство у ДМетІ велося українською мовою, хоча, як можна побачити, далеко не бездоганною. До речі, Т.Г. Бень якось згадував, що під час чергової хвилі українізації вищої освіти найпершим, хто почав використовувати українську мову в освітньому процесі, був саме Йосип Соломонович Каган. Це й не дивно, адже дитинство та юність героя нашої розповіді проходили переважно в україномовному середовищі.

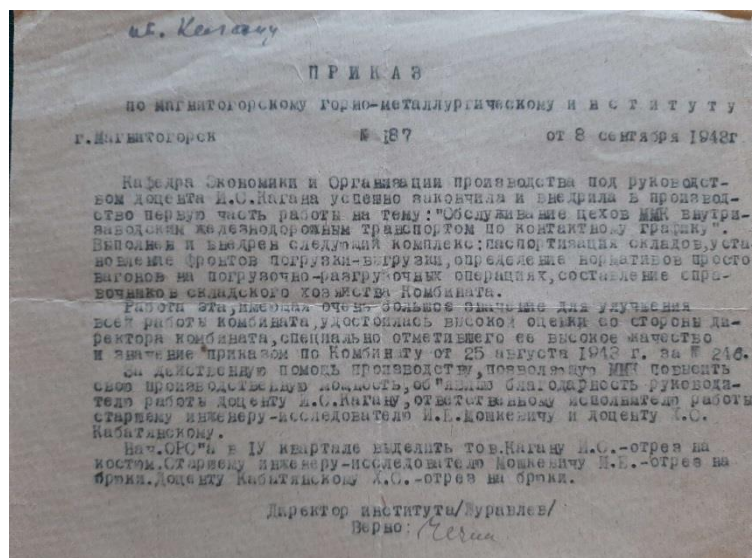

У перші роки існування кафедри почалася прискорена підготовка інженерів-економістів, перший випуск яких відбувся вже у 1938 році. Загалом за передвоєнні роки на факультеті було підготовлено 213 інженерів-економістів.

Не варто думати, що організаційні таланти Й.С. Кагана обмежувалися лише стінами нашої Alma Mater. Під час Другої світової війни ДМетІ був евакуйований до Магнітогорська. Структурні підрозділи та евакуйовані співробітники ДМетІ влилися до організаційної структури

Магнітогорського гірничо-металургійного інституту (МГМІ), створеного в 1934 році. І саме наші кадри склали основу науково-педагогічного колективу цього вишу. Роль Й.С. Кагана як основоположника інженерно-економічної освіти в МГМІ є беззаперечною. Декан факультету економіки та менеджменту НМетАУ проф. К.Ф. Ковальчук згадує, що, перебуваючи за радянських часів у Магнітогорському металургійному інституті, він неодноразово чув від тамтешніх колег слова вдячності на адресу Й.С. Кагана за становлення економічної освіти в МГМІ.

Й.С. Каган працював у МГМІ і певний час після закінчення війни.

Дух того часу передає інший документ з сімейного архіву – Наказ директора МГМІ № 187 від 08 вересня 1948 року. Цитую мовою оригіналу: «Кафедра економіки и организации производства под руководством доцента И.С. Кагана успешно закончила и внедрила в производство первую часть работы на тему: «Обслуживание цехов ММК внутризаводским железнодорожным транспортом по контактному графику» .... За действительную помощь производству ... объявляю благодарность руководителю работы доценту И.С. Кагану .... Нач. ОРСа в IV квартале выделить тов. Кагану И.С. – отрез на костюм...».

Після повернення до Дніпропетровська Йосип Соломонович продовжив керувати рідною кафедрою, яка на той момент вже стала називатися кафедрою економіки промисловості. Загалом Й.С. Каган очолював кафедру з 1935 по 1963 рр. Незайвим буде нагадати, що за весь 85-річний період існування кафедри її очолювали лише три завідувачі – доцент Й.С. Каган, професор Т.Г. Бень (1963–2005) і професор С.Б. Довбня (з 2005 року). Така стабільність керівництва сформувала особливий дух нашої кафедри, заснований на шанобливому ставленні до традицій, з одного боку, і безперервному інноваційному поступі, з іншого.

У своїх спогадах Т.Г. Бень підкреслював, що на двох відповідальних посадах (як керівника кафедри і факультету) Й.С. Каган зробив значний внесок у підготовку багатьох сотень інженерів-економістів для металургійних підприємств, науково-дослідницьких і проектних організацій. Він був висококваліфікованим педагогом, його лекції відзначалися новизною, актуальністю, високим науковим рівнем, практичною спрямованістю.

Одночасно з удосконаленням навчального процесу Й.С. Каган постійно дбав про розвиток наукових досліджень. Під його керівництвом були виконані науково-дослідні роботи з визначення економічної ефективності збагачення залізних руд Криворізького і Керченського родовищ, ціноутворення в гірничорудній промисловості, обґрунтування норм амортизації на металургійне устаткування, ефективності економічних профілів прокату тощо. Масштабні дослідження Й.С. Кагана у сфері господарського розрахунку металургійних підприємств були узагальнені в його докторській дисертації, яка успішно пройшла попередню експертизу і навіть був опублікований автореферат, але внаслідок збігу несприятливих обставин захист не відбувся.

Під керівництвом Й.С. Кагана захистили кандидатські дисертації та одержали науковий ступінь 30 аспірантів і здобувачів, у тому числі і його наступник на посаді завідувача кафедри Т.Г. Бень.

Після звільнення у 1963 році з посади завідувача кафедри Йосип Соломонович ще 8 років плідно працював на кафедрі доцентом і старшим науковим співробітником, брав активну участь у науковій і громадській роботі кафедри, факультету, науково-технічного товариства чорної металургії, в розвитку співробітництва кафедри з науковими колективами інших інститутів.

Після переїзду у 1971 році на постійне проживання до Москви працював доцентом в Інституті підвищення кваліфікації керівних працівників і спеціалістів підприємств чорної металургії. У ці роки виконував обов'язки голови Московської міської економічної секції НТТ чорної металургії.

Як згадують його численні учні, він був доброзичливою, чуйною, інтелігентною людиною, уважно ставився до студентів, аспірантів, молодих викладачів. Одна з його колишніх аспіранток, доцент Національного гірничого університету України В.В. Литвиненко зазначала, що Й.С. Каган «...був для мене не тільки науковим керівником, а й другом. Його завжди цікавили не тільки мої дисертаційні справи, а й справи в сім'ї, стан здоров'я, настрої і багато іншого».

Не стало Йосипа Соломоновича у 1981 році, але пам'ять про цю чудову людину, керівника, педагога невмируща. Для нашої кафедри та нашого факультету він залишається тією людиною, яка заклала наріжний камінь у становлення економічної освіти в ДМетІНМетАУ.

Андрій ПЕДЬКО,
доцент кафедри економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня,
заступник завідувача кафедри з наукової роботи
[Перейти до змісту](#)

Мій дідусь

25 червня виповнилося 125 років від дня народження Йосипа Соломоновича Кагана. Мого дідуся. Мого найкращого друга, як я називав його в дитинстві. Мого вчителя – і в професії, і в житті. Інтелігента в повному розумінні слова. Пам'ятаєте у Стругацьких («Понеділок починається в суботу»): «Родич цей ... віддався вченим заняттям. Був він дивакуватим, як і годиться вченим людям, ... проте прив'язався до свого хрещеника всією душею і не відходив від нього ні на крок, наполегливо вкорінюючи в ньому знання з математики, хімії та інших наук. Можна сказати, що в житті молодшого ... не було жодного дня без ... старшого ... До кінця століття старий ... посвятив молодшого в остаточні таємниці аналітичної, релятивістської та узагальненої магії». Це великою мірою про мене та дідуся. Не те, щоб не було дня в житті без нього. Але він був завжди. Ще трирічним їздив з ним і з бабусею до Кисловодську. Потім до Києва – влітку 1957 (батькам не до мене, треба опікуватися маленьким братиком) і в зимові канікули 1961. Потім – на теплоході по Волзі (1963) і по озерах з Ленінграда (1964). А потім його наїзди до Москви, де я вчився. Але в Дніпропетровську (1953–1965) – кожного дня.

А чого він мене навчав? Ну, не хімії ж і не магії. Інтелігентності. Доброти. Власне, вчив іноді не сам – вчили стіни, заставлені книгами до стелі (а висота стель – 4,2 м). Енциклопедія, без якої квартира не квартира (приїхавши в 1970 до Іркутську, найперше, що я зробив, це підписався на нову енциклопедію). Ну і знання мов: три рідних – російська, українська, єврейська (ідиш, зрозуміло), отримані в гімназії латина, німецька, французька, а вже в радянському інституті – англійська. А як інакше?

Коли на 4 курсі я взяв тему курсової роботи (а курсова робота в МДУ – це не робота з якоїсь дисципліни, а робота за курс, їх і було-то всього дві – на 3 і на 4 курсі) «Географія чорної металургії Японії», я попросив дідуся допомогти з літературою. Він дав мені два підручники з економіки чорної металургії (обидва починалися з короткого викладу технології галузі) і монографію з розміщення чорної металургії СРСР. Знову ж таки, а як інакше?

Ось пам'ятаю його відповідь на запитання, поставлене вже студентом. Ми звикли, що націоналізм найбільше зло, всі народи однакові. Але, схоже, відмінності все ж є? І відповідь, що залишилася на все життя. Звичайно, є. Генетика, традиції ... Але, по-перше, жодна національна риса не стовідсоткова. «Всі євреї розумні (або музичні)» – така ж нісенітниця, як «всі євреї хитрі (або жадібні)». Не буває так. А по-друге, не буває національних рис хороших і

поганих. Єврейська мудрість і єврейська хитрість, російська широта душі і російська недбалість, німецька акуратність і німецька дисциплінована жорстокість – це все одна й та ж риса, що виявляється по-різному в різних людей, а часом і в одній людині в різних обставинах. А висновок все той же: не можна погано ставитися до будь-якої нації, кожному треба поважати і любити.

Може, це все й є узагальнена магія?

Й.С. Каган з онуками Анатолієм та Михайлом

Дідусь народився і виріс в Білій Церкві. Батько його, вчитель, помер, коли дідусеві було 10 років. Залишилося 8 синів і дочка. З 10 років дідусь разом зі старшим братом Шльомою годував сім'ю – давав приватні уроки, не припиняючи навчання в гімназії, яку закінчив з медаллю. Обидва вони вступили до медичного факультету Московського університету. Вони були онуками солдата рекрутської служби, учасника оборони Севастополя, і це давало їм право на вступ понад належні євреям норми. Вчилися брати так: один в Москві ходив на заняття і вів конспекти, а другий в цей час давав уроки в Білій Церкві, а в

наступному семестрі змінювалися.

Революція та громадянська війна перервали навчання. На виборах до Установчих зборів дідусь голосував за есерів. Есери тоді вибороли половину місць, більшовики – чверть. Але коли почалася війна, виявилися тільки дві протиборчі одна одній сили. І есерів серед них не було. І дідусь, як мільйони інших, тих, хто голосував, як він, виявився не на боці тих, проти кого він голосував. У Червоній армії він був недовго і служив там лише культпросвітпрацівником, але свій вибір він зробив.

Закінчував вищу освіту він уже в Дніпропетровському медінституті. Але чомусь у медицині не залишився, а закінчив другий виш і став економістом. Багато років завідував кафедрою економіки промисловості в металургійному інституті, яку студенти називали кафедрою каганоміки. Багато в нього було наукових робіт, але головною темою досліджень був госпрозрахунок. Грубо кажучи, конвергенція соціалістичного і ринкового в промисловості (саме слово «конвергенція» він почув набагато пізніше, вже в 70-х, але ідея йому дуже сподобалася).

У каталозі Ленінської бібліотеки я знайшов автореферат його докторської. Про госпрозрахунок. Але захисту не було. З'явилась якась постанова ЦК і Радміну, положенням якої його дисертація суперечила, і він зняв її з захисту. Потім, уже перед смертю, він працював над словником з госпрозрахунку, але закінчити роботу не встиг.

У 1937 йому «пощастило». Був репресований його брат, був репресований чоловік сестри. А його всього лише виключили з партії – «за притуплення партійної пильності». Мені потім говорили, що таким чином дідуся, як і багатьох інших, врятував (від гіршого) ректор інституту, який ризикував при цьому не партквитком.

Працював дідусь до 80 років. Підготував понад 40 кандидатів наук (кажуть, далеко не всі вони були справжніми вченими, декому дисертації писав він сам. Але справжні – були). Він встиг прочитати перший варіант моєї кандидатської дисертації. І встиг побачити свого правнука – мого сина.

А помер він раптово – від струсу мозку (послизнувся на вулиці, впав).

Ні, не вдалося мені написати так, щоб все про нього сказати, щоб стало зрозуміло, за що його любили всі, хто з ним стикався ... Просто – ось вірш, написаний після його смерті.

Когда умирает старость, заслуженная и усталая,
спокойная и начинавшая забывать о земных пустяках,
источенная болячками, слегка надоевшая жалобами, –
то люди, конечно, плачут. Но всё-таки плачут не так.
Так плачут, когда несчастье телеграммой врывается ночью,
и окно сиротливо светится, и в горле дрожат слова.
Так плачут, когда разбивается совсем молодой лётчик,
и над могилой ставят ещё не остывший штурвал.

Анатолій ЯКОБСОН,

старший онук Й.С.Кагана, випускник географічного факультету МДУ,
доктор географічних наук, професор кафедри менеджменту
Іркутського державного університету шляхів сполучення

[Перейти до змісту](#)

До 85-річчя від дня народження П.М. Кутового (1935–2011) **Добре, що ти поруч...**

17 червня цього року виповнилося 85 років від дня народження **Петра Михайловича Кутового** – декана теплофізичного факультету, професора кафедри металургійного палива та відновників, кандидата технічних наук, Заслуженого працівника народної освіти України.

Майже все його свідоме життя пов'язане з нашим навчальним закладом. Півстоліття П.М. Кутовий присвятив справі підготовки та виховання молодих спеціалістів для металургійної промисловості, удосконаленню технології виробництва паливно-металургійної сировини, науковій, методичній та громадській діяльності.

Дитинство Петра Михайловича пройшло у передвоєнні та повоєнні роки в селі на Луганщині. Батько, який повернувся з війни інвалідом, працював у радгоспі бригадиром тракторної бригади, мати була домогосподаркою та виховувала п'ятьох дітей. Жилося великій родині цими роками дуже скрутно.

Через війну до школи Петро пішов лише у дев'ятирічному віці, тому з великою жадібністю навчався у сільській школі-семирічці. Шкільні предмети давалися йому легко, і дуже хотілося пізнати увесь навколишній світ. Але після закінчення сьомого класу у 1951 р. Петро вимушений був піти освоювати робітничу професію у Кадіївському ремісничому училищі. Бажання отримати середню освіту не покидало його, тому він одночасно навчався у вечірній школі робітничої молоді. По закінченні училища його направляють працювати до Дніпропетровського коксохімічного заводу апаратником цеху сіркоочищення. Протягом двох років Петро Кутовий на практиці пізнає тонкощі коксохімічного виробництва, знову поєднуючи роботу із навчанням у вечірній школі. З'являються думки про отримання вищої освіти, але (знову але) його призивають до лав Радянської армії. Він стає танкістом, і у складі своєї військової частини з жовтня 1956 р. по лютий 1957 р. перебуває в Угорській Народній Республіці, виконуючи військову присягу.

Труднощі перебування радянський військових в Угорщині сьогодні всім добре відомі й можуть бути відповідно оцінені. Про цей період служби Петро Михайлович не любив багато говорити. Треба тільки зазначити, що за бездоганну службу він був демобілізований достроково для можливості вступу до вищого навчального закладу.

У серпні 1958 р. П.М. Кутовий вступає до хіміко-технологічного факультету Дніпропетровського металургійного інституту за спеціальністю «Хімічна технологія палива», бо професія коксохіміка стала йому близькою. Він вже багато чого добре знає зі спеціальності, багато чого вже навчився на виробництві, також багато чого вже навчило життя старшого сержанта. Тому всі п'ять років навчання П. Кутовий є студентом-відмінником, ленінським стипендіатом, активним учасником життя студентської молоді. У 1959 р. він вступає до лав КПРС, як і годиться у той час, сумлінно виконує громадські обов'язки. По закінченні навчання молодий інженер отримує диплом з відзнакою, і за розподілом його залишають працювати асистентом на випусковій кафедрі.

Успішне навчання старшого з дітей Кутових надихає молодших теж на отримання вищої освіти. По закінченні середньої школи вступає до Дніпропетровського гірничого інституту брат Іван, а до металургійного інституту – брат Валентин та сестра Марія.

– Добре, що ти поруч» – каже Петру батько – і допоможеш у навчанні, і приглянеш за молодшими.

У житті самого Петра Михайловича починаються бурхливі часи опанування премудрості педагогічної праці – читання лекцій, проведення лабораторних і практичних занять, керівництва практиками й виконанням дипломних робіт і багато чого іншого.

Він з ентузіазмом залучається до науково-дослідної роботи. Під керівництвом доцента В.П. Гончарова починає дослідження й розробку технології отримання формованих рудовуглецевих матеріалів. Проводить дослідження сировинної вугільної бази коксування, використання відходів органічних речовин в процесі коксування вугільних та вугільно-мінеральних шихт.

У 1970 р. вже старший викладач П.М. Кутовий захищає дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата технічних наук. Подальше вдосконалення педагогічної майстерності, підвищення рівня дослідницьких робіт, постійне висвітлення нових наукових досягнень у публікаціях, здійснення оригінальних винаходів стають підставою для отримання в 1973 р. вченого звання доцента по кафедрі металургійного палива та відновників. Саме таку назву, яка підкреслює приналежність до металургійної галузі, отримує його випускова кафедра. А хіміко-технологічний факультет змінює у цей час назву на теплофізичний.

Всі ці новації, за думкою ректора Г.Г.Єфіменка, повинні були вказувати на посилення металургійної складової підготовки випускників (теплотехніків, фахівців з виготовлення вогнетривів, коксохіміків, спеціалістів із захисту металів від корозії), яких готував тоді факультет.

На черзі було оновлення навчальних планів, модернізація навчальних лабораторій, упровадження нових технологій та обчислювальної техніки, технічних навчальних засобів на кафедрах та багато чого іншого, що повинен був організувати, впровадити, проконтролювати декан факультету, посаду якого Петро Михайлович Кутовий обійняв у 1975 р. Науково-педагогічний склад факультету виказав довіру П.М. Кутовому, обравши його деканом, і він був гідним цієї довіри протягом 29 років, обіймаючи цю посаду.

У повсякденній роботі декана на перший план виходять проблеми навчання та побуту студентів. Успішність у навчанні, відвідування занять, вчасне проходження практики, ліквідація заборгованостей, успішний захист дипломів, благоустрій у гуртожитку – все це є постійною турботою декана. Тому Петро Михайлович дуже часто міг почути від студентів, батьків, співробітників й особливо друзів: « ... добре, що ти поруч».

Деканські турботи не заважали Кутовому продовжувати вдосконалення педагогічної майстерності, поглиблювати напрямки наукових досліджень. У 1983 р. він підвищує кваліфікацію в навчальних закладах Німецької Демократичної Республіки, знайомиться з технологіями застосування бурого вугілля для виробництва брикетів, які придатні для використання у металургійних процесах.

Цими роками він видає багато методичних розробок, конспектів лекцій, наукових статей, реєструє низку наукових винаходів. У 1991 р. П.М. Кутовий отримує вчене звання професора по кафедрі МТВ.

Вагомий особистий внесок у підготовку інженерних кадрів для металургійної промисловості, плідна наукова і педагогічна діяльність Петра Михайловича Кутового були відзначені у 1999 р. присвоєнням йому почесного звання Заслуженого працівника народної освіти України...

За роки мого навчання в аспірантурі та роботи на кафедрі загальної хімії, а також деканом гуманітарного факультету, а це довгі сорок шість років, у мене була постійна нагода й потреба у спілкуванні з Петром Михайловичем. Він завжди був готовий поділитися життєвим досвідом, дати корисну професійну пораду, допомогти в розв'язанні складних проблем.

І часто після спілкування з ним виникала світла думка: «як добре, що ти поруч!».

Леонід КЛІМАШЕВСЬКИЙ,
декан гуманітарного факультету
[Перейти до змісту](#)

ПОСМІХНЕМОСЯ РАЗОМ!

Трохи здорового глузду ...

- Трохи здорового глузду – і від глибокодумності нічого не залишиться.
Французький філософ Люк Вовенарг
- Потиличники в молодості позбавляють від стусанів в більш зрілі роки.
Німецький вчений і публіцист Вільгельм Швებель
- Хто вже не здатний служити нічим, служить добрим прикладом.
Французький соціолог і географ Андре Зигфрід
- Найважливіша річ в мові програмування – це її ім'я. Мова не матиме успіху без хорошого імені. Я нещодавно придумав дуже гарне ім'я, тепер залишилося винайти потрібну мову.
Американський вчений, програміст Дональд Кнут
- Ніяка вічність не триває довше, ніж людське життя.
Німецький вчений і публіцист Вільгельм Швებель
- Нещастя – це ми самі, а щастя – це інші.
Французький дослідник і винахідник Жак-Ів Кусто

- Розумні більшого вчаться у дурнів, ніж дурні у розумних.
Давньоримський політик і письменник Марк Порцій Катон Старший
- Головний орган людського тіла, непорушна основа, на якій тримається душа, – це гаманець.
Британський філософ і історик Томас Карлейль
- Тільки-но дурень похвалить нас – він вже не здається нам таким дурним.
Французький герцог і письменник Франсуа де Ларошфуко

Куточок гумору підготувала
редакція «Кадрів металургії»
[Перейти до змісту](#)
